

**STRATEGIE PREVENCE KRIMINALITY
NA ÚZEMÍ ÚSTECKÉHO KRAJE
NA OBDOBÍ 2012 – 2016**

Tým zpracovatelů Strategie prevence kriminality Ústeckého kraje

Ivana Humlová
Klára Laňková
Jana Kubecová
Jana Matonohová
Taťána Tkadlečková
Karel Giampaoli
Tomáš Mědílek
Jan Odvárka
Tomáš Pavlík
Michal Polesný

Strategie prevence kriminality Ústeckého kraje byla zpracována za odborné podpory odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR a za finanční podpory státní účelovou dotací v rámci programu Prevence kriminality v Ústeckém kraji pro rok 2011.

Úvodní slovo hejtmanky Ústeckého kraje

Vážení občané Ústeckého kraje,

Strategie prevence kriminality na území Ústeckého kraje na období 2012 – 2016 navazuje na priority politiky kraje v oblasti prevence kriminality z let 2009 – 2011.

Tato strategie je základním dokumentem pro realizaci opatření v oblasti prevence kriminality na území kraje. Vychází nejen z aktuální analýzy bezpečnostní situace, ale také z odborných zkušeností pracovníků působících v jednotlivých lokalitách kraje.

Strategie prevence kriminality je výsledkem práce Pracovní skupiny pro prevenci kriminality Ústeckého kraje. Tato skupina je složena ze zástupců institucí veřejné správy působících v oblasti sociální prevence a prevence kriminality. Pracovní skupina koordinuje také preventivní aktivity na území kraje.

Jsem přesvědčena, že strategie zohledňuje aktuální dostupné informace z oblasti prevence sociálně nežádoucích jevů a že navržené cíle a kroky vycházejí z reálných možností obcí a dalších zúčastněných organizací.

Problematika prevence kriminality není věcí jen úzké zájmové skupiny realizátorů preventivních programů nebo policie. Hlavním cílem všech aktivit v oblasti prevence kriminality je zvýšení bezpečí a zlepšení kvality života v našem kraji. Proto se zásadním způsobem dotýká všech obyvatel kraje. Uvítám proto otevřenou diskusi k problematice prevence kriminality a konkrétní podněty a návrhy na aktualizaci této strategie.

Jana Vaňhová
hejtmanka Ústeckého kraje

Obsah

1 ÚVOD	5
2 TVORBA STRATEGIE PREVENCE KRIMINALITY KRAJE	6
2.1 Funkce strategie prevence kriminality na území kraje.....	6
2.2 Implementace strategie prevence kriminality	6
2.3 Zpracování strategie prevence kriminality	6
2.4 Pracovní skupina pro tvorbu strategie prevence kriminality kraje	7
2.5 Struktura strategie prevence kriminality kraje	7
3 POPIS SOUČASNÉHO STAVU.....	8
4 SWOT ANALÝZA.....	17
5 VIZE, CÍLE A CÍLOVÉ SKUPINY.....	19
6 OPATŘENÍ K JEDNOTLIVÝM CÍLŮM.....	21
Seznam použitých zkratk	33

1 ÚVOD

Vláda ČR dne 14. 12. 2011 usnesením č. 925 schválila Strategii prevence kriminality v České republice na období 2012 – 2015 (dále jen Strategie PK ČR). Systém prevence kriminality je v ní opět rozčleněn na tři úrovně: republikovou, krajskou a nově na lokální (místní). Strategie zároveň přesouvá větší kompetence v oblasti prevence kriminality na kraje.

Kraje budou pokračovat v koordinaci preventivních aktivit na svém území. Zároveň bude kladen důraz na komplexní přístup při řešení bezpečnostní situace a problémů spojených s trestnou činností a přestupky. Kraj bude plánovat preventivní aktivity na svém území a zároveň bude pomáhat při plánování a realizaci preventivních opatření v obcích všech správních úrovní v kraji.

Na realizaci aktivit prevence kriminality obdrží kraj a obce finanční dotaci ze státního rozpočtu.

Aby kraj a obce mohly finanční prostředky na programy prevence kriminality čerpat, je třeba, aby splnily podmínky nastavené Strategií PK ČR. Mezi hlavní podmínky kraje patří vypracovat strategii prevence kriminality na období 2012 – 2016 a vytvořit podmínky pro organizaci systému krajské úrovně prevence kriminality.

Strategie prevence kriminality kraje je základním dokumentem rozvoje prevence kriminality na území kraje. Vychází přitom z priorit nové Strategie PK ČR, platné legislativy, ale i ze zkušeností odborníků z řad veřejných institucí, poskytovatelů sociálních služeb a jiných subjektů, které působí v oblasti sociální prevence a prevence kriminality.

Podkladovým materiálem pro tvorbu tohoto strategického dokumentu a preventivních programů je každoročně aktualizovaná Bezpečnostní analýza Ústeckého kraje. Ta je rozdělena na tři části:

1. **analýza kriminality v kraji** – rozbor vývoje trestné činnosti na území kraje a v jednotlivých lokalitách kraje, rozbor kriminality podle jednotlivých druhů trestné činnosti, pachatelů a obětí,
2. **socio-demografická analýza** – rozbor vybraných ukazatelů kraje – vývoj nezaměstnanosti, vzdělanostní struktura obyvatelstva a jiné. Pozornost je zaměřena především na analýzu vybraných skupin obyvatelstva ohrožených sociálním vyloučením,
3. **institucionální analýza pro oblast prevence kriminality** se zaměřuje na činnost subjektů působících na poli prevence kriminality a prevence sociální (orgány státní právy, samosprávy a neziskového sektoru). Rozbor byl rozdělen podle působnosti jednotlivých resortů ministerstev a jiných centrálních orgánů (Rada vlády pro záležitosti romské menšiny a Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky). Byl proveden přehled dotačních titulů jednotlivých resortů, v rámci kterých jsou financovány preventivní aktivity. Větší pozornost byla věnována vybraným službám sociální prevence.

Zpracováním Strategie prevence kriminality Ústeckého kraje na období 2012 – 2016 (dále jen Strategie kraje) byla pověřena Pracovní skupina pro prevenci kriminality Ústeckého kraje složená ze zástupců institucí veřejné správy působících v oblasti sociální prevence a prevence kriminality.

2 TVORBA STRATEGIE PREVENCE KRIMINALITY KRAJE

2.1 Funkce strategie prevence kriminality na území kraje

Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2012 – 2015 ukládá krajům zpracovat strategii (koncept) prevence kriminality na svém území. Při zpracování strategie kraj spolupracoval s obcemi, Policií ČR, nestátními neziskovými organizacemi a zástupci dalších subjektů působících v oblastech prevence kriminality a sociální prevence.

Strategie kraje je doporučenou linií rozvoje preventivních aktivit v kraji. Cíle a opatření jsou výsledkem procesu zjišťování aktuálního stavu v oblasti prevence kriminality a sociální prevence a potřeb občanů kraje. Byl navržen systém pro implementaci strategie. Tento proces předpokládá zavedení jednotného sběru dat o preventivních opatřeních obcí a měst Ústeckého kraje.

2.2 Implementace strategie prevence kriminality

Pro implementaci Strategie kraje bude zachována Pracovní skupina pro prevenci kriminality Ústeckého kraje. Pracovní skupina se bude pravidelně setkávat jednou až dvakrát ročně (v případě potřeby i častěji) a řešit problémy související s implementací Strategie kraje, sběrem a vyhodnocováním dat. Členové skupiny budou plnit roli kontaktních osob pro jednotlivé oblasti (resorty) působících na poli prevence, tj. prevence kriminality, sociální prevence na úrovni primární, sekundární nebo terciární prevence sociálně nežádoucích jevů. Pracovní skupina je odpovědná za průběžné monitorování a vyhodnocování realizace Strategie kraje.

Za účelem propojování sítě služeb a předávání zkušeností budou realizována mezioborová setkání participujících subjektů a dalších osob zainteresovaných v problematice prevence kriminality a sociální prevence. Jednou za rok bude realizována konference pro širokou veřejnost na téma prevence v Ústeckém kraji.

2.3 Zpracování strategie prevence kriminality

Zpracováním strategie prevence kriminality kraje byl pověřen odbor sociálních věcí a zdravotnictví. Odbor zpracoval a každoročně aktualizuje ve spolupráci s členy pracovní skupiny pro prevenci kriminality bezpečnostní analýzu kraje jako podkladový materiál pro tvorbu strategie prevence kriminality kraje.

Dílčí kroky zpracování Strategie kraje:

1. Pověření pracovní skupiny pro prevenci kriminality tvorbou Strategie prevence kriminality na území Ústeckého kraje na období 2012 – 2016.

Termín: říjen 2011.

Realizátor: Ústecký kraj – krajský úřad.

2. Příprava návrhové části Strategie kraje, definice cílů a opatření. Výsledný návrh cílů a opatření s výzvou k připomínkování byl rozeslán manažerům prevence kriminality měst a obcí kraje a vedoucím odborů sociálních věcí obcí s rozšířenou působností a zveřejněn na webových stránkách kraje.

Termín: říjen – prosinec 2011.

Realizátor: pracovní skupina pro prevenci kriminality.

3. Připomínkování strategie a zpracování finální verze.

Termín: prosinec 2011 leden 2012.

Realizátor: pracovní skupina pro prevenci kriminality, Ústecký kraj.

4. Předložení Strategie kraje orgánům kraje.

Termín: únor – březen 2012.

Realizátor: krajský úřad – odbor sociálních věcí a zdravotnictví.

2.4 Pracovní skupina pro tvorbu strategie prevence kriminality kraje

Tvorbou strategie byla pověřena Pracovní skupina pro prevenci kriminality Ústeckého kraje (dále pracovní skupina PK). Tato pracovní skupina je složena ze zástupců institucí veřejné správy působících v oblasti sociální prevence a prevence kriminality. Členové pracovní skupiny mají bohaté zkušenosti s koncepční činností v daných oblastech. Pracovní skupina PK koordinuje také preventivní aktivity na území kraje.

2.5 Struktura strategie prevence kriminality kraje

Strategie prevence kriminality na území Ústeckého kraje je členěna na čtyři části:

Popis současného stavu – zdroje: Bezpečnostní analýza Ústeckého kraje, analýza poskytovatelů sociálních služeb, již zpracované koncepční dokumenty (Strategie prevence kriminality na území Ústeckého kraje na období 2009 – 2011, Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Ústeckém kraji na období 2008 – 2011 a jeho aktualizace na období 2012 – 2013, a Akční plán protidrogové politiky a jiné koncepční a analytické dokumenty republikového, regionálního nebo lokálního významu), vlastní zkušenosti členů pracovní skupiny.

SWOT analýza – identifikace silných a slabých stránek, příležitostí a rizika v oblasti prevence kriminality a sociální prevence. Pro další práci se SWOT analýzou při návrhu cílů a opatření Strategie kraje byl zvolen přístup eliminace slabých stránek za využití příležitostí.

Cíle strategie – na základě konsensu členů pracovní skupiny byly navrženy čtyři dílčí cíle.

Zdroje pro návrh cílů: SWOT analýza, údaje popisu aktuálního stavu, bezpečnostní analýza kraje a jiné analytické a koncepční materiály, zkušenosti a znalosti členů pracovní skupiny.

Opatření – ke každému cíli byl navržen potřebný počet opatření s následující strukturou:

- popis opatření a jeho dílčích aktivit
- předpokládané dopady,
- cílová skupina,
- odhad finanční náročnosti,
- hlavní finanční zdroje,
- předpokládaní realizátoři,
- časový horizont realizace,
- hodnotící indikátory.

3 POPIS SOUČASNÉHO STAVU

Systém prevence kriminality

Rozšířením systému prevence kriminality na krajskou úroveň došlo k posílení koordinační a metodické úlohy krajů ve vztahu k obcím, ale i dalším subjektům působícím v oblasti prevence kriminality. Jedním z nástrojů byl krajský program prevence kriminality, který se zaměřoval na koncepční řešení bezpečnostní situace a problémů spojených s trestnou činností a dalšími sociálně nežádoucími jevy.

Ústecký kraj se řadí mezi kraje v ČR, které aktivně působí v oblasti prevence kriminality. Jednou z hlavních priorit kraje je prohlubování spolupráce nejen s orgány veřejné správy, které působí v oblasti prevence kriminality, ale i úzká spolupráce s neziskovým sektorem, který vyvíjí aktivity převážně v oblasti sociální prevence.

Města zpočátku směřovala své preventivní aktivity do oblasti sociální i situační prevence. Od roku 2005 se tento trend obrátil a města se zaměřila na realizaci projektů situační prevence. Jednalo se zejména o vytváření sítí městských kamerových dohlížecích systémů. Většina měst Ústeckého kraje má tuto síť již vytvořenu. V posledních třech letech byla kamerová síť vytvořena v Lounech, Podbořanech, Lovosicích a jiných obcích. Některá města přistoupila k propojení svých kamerových sítí s bezpečnostními systémy komerčních subjektů, aby byla lépe zajištěna ochrana objektů mimo území obce.

Na základě Strategie prevence kriminality na území Ústeckého kraje na období 2009 – 2011 byly prioritně podporovány dotací preventivní aktivity sociální prevence a informování občanů. Zároveň byl podporován vznik pracovních skupin na obcích zabývajících se prevencí kriminality a prohlubování spolupráce institucí, které v dané oblasti působí. Přesto v řadě měst a obcí není spolupráce dotčených subjektů dostatečná, nedochází k pravidelnému setkávání a koordinaci společných postupů. Některé pracovní skupiny jsou pouze formální.

Díky aktivnímu přístupu Ústeckého kraje došlo v uvedeném období k přistoupení dalších obcí k programu prevence kriminality. Nově se zapojilo např. Štětí, Obrnice, Podbořany, Chlumec, Lom, Šluknov a Krásná Lípa.

V rámci dotačního programu „Prevence kriminality v Ústeckém kraji“ bylo v období 2008 – 2011 podpořeno celkem 123 preventivních projektů 24 obcí a 5 samostatných projektů Ústeckého kraje. Rozděleno bylo celkem 14,124 mil. Kč. Jednalo se o 86 projektů zaměřených na sociální prevenci, 24 projektů situační prevence a 13 projektů zaměřených na informování občanů.

Je vhodné nadále pokračovat v realizaci aktivit typu sociální prevence a informování občanů. Projekty sociální prevence se zaměřují zejména na odstraňování příčin sociálně nežádoucích jevů a zmírňování jejich důsledků. V programech prevence kriminality obcí bude podporován zejména komplexní přístup se zaměřením na konkrétní rizikovou lokalitu nebo problém.

Dále je vhodné věnovat větší pozornost dětem a mladistvým a osobám, které jsou nejvíce ohroženy trestnou činností jiné osoby (především seniorům a osobám se zdravotním postižením). Seniori se stávají nejčastěji oběťmi krádeží, loupežných přepadení a podvodů.

Sociální prevence a prevence kriminality na centrální úrovni patří do agendy ministerstva práce a sociálních věcí, ministerstva vnitra, ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, ministerstva zdravotnictví, ministerstva spravedlnosti, Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky. Koordinace činnosti těchto orgánů je velmi problematická.

Kriminalita a sociálně nežádoucí jevy

Základní informace o aktuálním stavu prevence kriminality a sociální prevence v Ústeckém kraji jsou uvedeny v Bezpečnostní analýze Ústeckého kraje. V ní jsou zahrnuty informace o kriminalitě v kraji a vybraných socio-demografických ukazatelích. Zároveň je v ní popis činnosti orgánů veřejné správy, nestátních neziskových organizací a jiných zainteresovaných subjektů v oblasti prevence kriminality a sociální prevence. Bezpečnostní analýza je aktualizována.

Stručné shrnutí bezpečnostní analýzy:

- vývoj kriminality v Ústeckém kraji zaznamenal od roku 2008 pokles. Nárůst je znovu zaznamenán od roku 2011. Nejvyšší nárůst je zaznamenán ve Šluknovském výběžku, kde v letech 2010 a 2011 docházelo k masovému sestěhovávání osob ohrožených sociálním vyloučením.
- v roce 2010 se Ústecký kraj s 29 438 zjištěnými trestnými skutky řadil na 4. místo mezi ostatními kraji v ČR. Po přepočtu zjištěných trestných skutků na 10 tisíc obyvatel se kraj řadí na 2. místo po hlavním městě Praze. Index Ústeckého kraje činí 352 skutků na 10 tisíc obyvatel.
- v 1. polovině roku 2011 došlo ve srovnání se stejným obdobím roku 2010 k nárůstu kriminality o 1 075 trestných skutků, což představuje nárůst o 7,1%.

Příčinami tohoto stavu jsou zejména nepříznivé socio-demografické a socio-ekonomické ukazatele Ústeckého kraje a jednotlivých okresů v kraji. Jedná se zejména o:

- nejvyšší nezaměstnanost v rámci celé ČR,
- vysoký počet osob ohrožených sociálním vyloučením, tj. osob, závislých nejen na dávkách pomoci v hmotné nouzi
- nejvíce sociálně vyloučených lokalit (20 % ze všech lokalit v ČR),
- nízká vzdělanostní struktura obyvatel kraje (nejmenší počet obyvatel s vysokoškolským vzděláním a nejvyšší počet občanů se základním nebo nedokončeným základním vzděláním),
- vysoká rozvodovost,
- vysoký podíl vězněných osob a také osob, odsouzených k jinému druhu trestu než výkonu trestu odnětí svobody),
- vysoký počet dětských a mladistvých pachatelů provinění¹ (2. místo mezi kraji ČR)
- nejvyšší podíl dětí v zařízeních ústavní nebo ochranné výchovy.

V rámci vývoje v oblasti kriminality dochází v posledních letech k nárůstu výskytu trestné činnosti páchané prostřednictvím informačních a komunikačních technologií. Jedná se o kriminalitu páchanou často prostřednictvím internetu zejména sociálních sítí a mobilních telefonů. Termíny jako kyberšikana, kyberstalking, kybergrooming či sexting² jsou termíny často používané zejména ve vztahu k dětem a mladistvým (jak v roli pachatelů, tak obětí).

Také dochází k nárůstu tzv. drogové kriminality. Jde především o nedovolenou výrobu a držení omamných a psychotropních látek a jedů, šíření toxikomanie a páchaní trestných činů pod vlivem návykové látky. Dle statistik Policie ČR bylo v Ústeckém kraji v období od 1. 1. 2011 do 30. 9. 2011 evidováno 481 trestných činů spáchaných pod vlivem návykové látky či opilstvím. V rámci republikového srovnání za dané období na Ústecký kraj připadá 6,1% z celkového podílu těchto skutků. Za stejné období v roce 2010 šlo o 5,9%.

¹ tzn. trestný čin nebo jinak trestný čin spáchaný mladistvými nebo dětmi dle definice zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, v platném znění.

² Definice těchto termínů je k dispozici na www.e-bezpeci.cz nebo www.saferinternet.cz.

V uvedeném období bylo v kraji evidováno celkem 172 trestných činů nedovolené výroby a držení psychotropních látek a jedů, což je 7,1 % z celkového počtu evidovaném na území České republiky. Za stejné období v roce 2010 byl tento trestný čin v rámci celorepublikového srovnání ve výši 8,5 % připadající na Ústecký kraj.

Sociálně vyloučené lokality

Společnost Gabal analysis & consulting provedla v roce 2006 analýzu sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit³ a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti. V rámci prováděné analýzy bylo zjištěno, že v Ústeckém kraji žije přibližně 60 tisíc Romů. Zároveň bylo definováno 63 sociálně vyloučených lokalit ve 30 obcích Ústeckého kraje. V sociálně vyloučených lokalitách v Ústeckém kraji žije přibližně 20 tisíc Romů. Z 310 takto definovaných lokalit v ČR to představuje více jak 20 % z celkového počtu sociálně vyloučených lokalit v ČR. V mezikrajském srovnání Ústecký kraj zaujímá první místo.

Nelze jednoznačně hovořit o sociálně vyloučených romských lokalitách. V řadě vyloučených lokalit žijí i členové majority. Toto je charakteristické především pro sídlištní aglomerace (např. Litvínov-Janov nebo lokality v Mostě).

Tabulka – počet sociálně vyloučených lokalit v kraji podle okresů

Okres	Počet lokalit	Místo (počet lokalit)
Chomutov	10	Chomutov (3), Jirkov (3), Kadaň (2), Klášterec a Vejprty
Most	8	Bečov, Litvínov (3), Most (3), Obrnice
Louny	8	Cítoliba, Podbořany (2), Louny (2), Žatec (3)
Teplice	11	Hostomice (2), Bílina (2), Duchcov (2), Krupka (2), Osek a Teplice (2)
Litoměřice	4	Roudnice n. L. (2), Straškov-Vodochody, Vrbice
Ústí nad Labem	6	Trmice (2), Ústí n. L. (4)
Děčín	16	Česká Kamenice, Děčín (4), Jiřikov (4), Krásná Lípa, Šluknov (3) a Varnsdorf (3)

Zdroj: MPSV, 2006

Analýza byla provedena před více než 5 lety. V tomto období některé uváděné lokality zanikly a vznikla řada nových. Příkladem může být sestěhovávání osob ohrožených sociálním vyloučením v letech 2010 a 2011 do Rumburku a dalších obcí Šluknovského výběžku. Jeho důsledkem bylo značné sociální napětí v uvedené oblasti.

Rada vlády pro záležitosti romské menšiny provedla v srpnu tohoto roku aktualizaci počtu sociálně vyloučených lokalit na území České republiky podle vybraných kritérií. V příloze je graficky znázorněn výskyt sociálně vyloučených lokalit na území Ústeckého kraje podle katastrálního území obcí.

³ Jako sociálně vyloučená romská lokalita byl označen prostor obývaný skupinou, jejíž členové se sami považují za Romy nebo jsou za Romy označováni svým okolím, a jsou sociálně vyloučeni.

Na jedné straně se může jednat o jednotlivý dům, ve kterém žije několik jednotlivců či rodin, nebo celou městskou čtvrť čítající několik stovek nebo dokonce tisíc obyvatel na straně druhé.

Tento prostor je jak místem, do něhož jsou „vyloučení“ odkázáni, tak i místem, které se na jejich vyloučení podílí. Hranice této lokality mohou být jak symbolické (to, když je lokalita vnímána jako tzv. „špatná adresa“, hovoří se o ní jako o „domu hrůzy“, „cikánské ulici“, „ghettu“, „Bronxu“ apod.), tak fyzické (je-li lokalita oddělená od ostatní obytné zástavby průmyslovou zónou, frekventovanou silnicí, vodním tokem, skládkou apod.). V obou případech si však existenci těchto hranic uvědomují jak ti, kteří danou lokalitu obývají, tak ti, kteří žijí mimo ni. (MPSV, 2006)

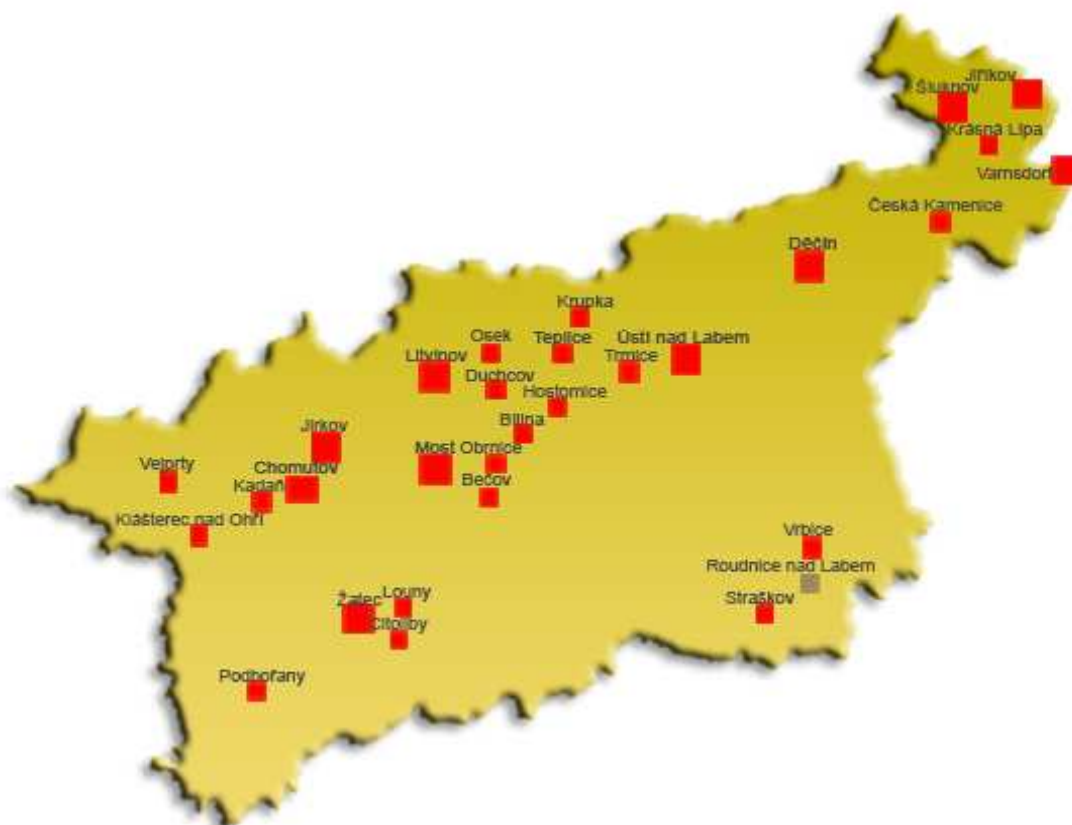
Kriminalita v sociálně vyloučených lokalitách

Kriminalita v sociálně vyloučené lokalitě má obvykle strukturu, kterou lze přirovnat k pyramidě, na jejímž vrcholu stojí ti, kteří zneužívají nestandardní životní situace lidí žijících v sociálním vyloučení. Jde o lichváře, drogové dealery, kuplíře, organizátory nelegálních zaměstnání a další osoby organizující systematickou nezákonnou činnost. Tyto ústřední osoby organizující kriminalitu využívají další osoby ve středním patře pyramidy (prostřednictvím systému závazků, rodinných a jiných vazeb, tlaku či vydírání), jejichž prostřednictvím zvyšují svůj vliv, zajišťují distribuci či realizují vymáhání. Ve spodním patře pyramidy zůstávají především oběti trestné činnosti, kterých je přirozeně nejvíce. Do systému kriminality jsou zapojeny jako nucení uživatelé nelegálních služeb, kteří tvoří závislou klientelu (závislosti na půjčkách, nelegálním zaměstnání, podmíněném ubytování, apod., ale i fyzické závislosti např. na návykových látkách).

Organizace této specifické kriminality zůstává skryta veřejnosti, ale často i policii. Situaci obětí trestné činnosti dále komplikují další faktory – především nízká vymahatelnost práva ve vyloučených lokalitách, ale i skutečnost, že mnozí jsou zároveň obětí závažné trestné činnosti, a zároveň pachatelem jiné, byť méně závažné trestné činnosti či přestupků.

Jednou z „nejzávažnějších“ trestných činností, které se vyskytují v sociálně vyloučených lokalitách, je lichva. Ze zkušeností terénních pracovníků, kteří působí v sociálně vyloučených lokalitách, vyplývá, že fenomén lichvy zasahuje minimálně čtvrtinu až polovinu vyloučených lokalit v ČR.⁴

Obrázek 1 – mapa sociálně vyloučených lokalit v Ústeckém kraji

Zdroj: MPSV, 2006

⁴ Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011 – 2015, Důvodová zpráva, str. 6–7, 2011.

Sociální služby

Pro prevenci kriminality má zásadní význam především sociální prevence. Kriminalitu je nutné chápat jako důsledek sociálních problémů, které se vyskytují na určitém území. Ústecký kraj se proto významně zaměřuje na podporu opatření sociálního charakteru, především pak na podporu sociálních služeb. V rámci prevence kriminality je věnována pozornost vybraným druhům služeb sociální prevence. Tyto služby jsou klíčovým nástrojem pro integraci osob ohrožených sociálním vyloučením.

V Ústeckém kraji je zavedena tato síť služeb sociální prevence⁵:

- azylové domy (25)
- domy na půl cesty (4)
- intervenční centra (1)
- kontaktní centra (8)
- krizová pomoc (3)
- nízkoprahová denní centra (5)
- nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (26)
- noclehárny (6)
- sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (35)
- služby následné péče (4)
- telefonická krizová pomoc (2)
- terapeutické komunity (1)
- terénní programy (35).

Některé druhy sociálních služeb jsou dostatečně dostupné na celém území kraje. V některých lokalitách (např. Lounsko, Bílinsko, Podbořansko a Šluknovsko) je síť služeb sociální prevence nedostačující. Více jak 90% služeb sociální prevence poskytují nestátní neziskové organizace.

Významnou podporu pro činnost orgánů sociálně-právní ochrany dětí (dále OSPOD) představují zejména sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi a programy zaměřené na sanaci rodiny. U mnoha rodin, které prošly kvalitním reintegračním programem, bylo dosaženo zlepšení jejich životní a sociální situace. Tím byly vytvořeny příznivé podmínky pro návrat dětí z institucionální péče zpět do rodiny. Tyto programy jsou zaměřeny také na prevenci odebrání dětí z jejich původního prostředí a umístění do výchovného zařízení.

Osobám, které jsou v tíživé finanční situaci, poskytují odbornou pomoc především občanské poradny (jako registrovaná sociální služba – odborné sociální poradenství). Poradny jsou sdruženy pod Asociací občanských poraden ČR⁶. V Ústeckém kraji působí řada občanských poraden, ale na problematiku dluhového poradenství se zaměřují pouze poradny v Mostě (Diakonie ČCE v Mostě), Rumburku a ve Šluknově (Oblastní charita Rumburk). V Ústeckém kraji působí také Poradna při finanční tísni o.p.s.⁷, která poskytuje bezplatné poradenství v Ústí nad Labem. Tato poradna má pobočku v Litvínově – Janově. Kromě uvedených poskytovatelů ambulantních poradenských služeb poskytují odbornou pomoc také další subjekty, které nabízejí poradenství terénní formou (nejčastěji v rámci jiných druhů sociálních služeb – terénních programů).

Služby v oblasti snižování rizik spojených s užíváním drog zajišťuje v Ústeckém kraji 8 kontaktních center a 9 terénních programů. V rámci těchto programů je realizována práce

⁵ V závorce je uveden počet registrovaných sociálních služeb poskytovaných na území Ústeckého kraje.

⁶ www.obcanskeporadny.cz

⁷ www.financnitisen.cz

s problémovými uživateli drog, s jejich rodiči a blízkými (včetně výměnného programu). V kraji působí jedna terapeutická komunita zaměřená na léčbu a resocializaci osob závislých na drogách. Toto zařízení má nadregionální působnost. V Ústí nad Labem, Děčíně, Teplicích a Mostě jsou čtyři zařízení následné péče (doléčování) pro ex-uživatele drog. Ve věznicích Bělušice, Drahonice a Všehrdy jsou specializovaná oddělení pro odsouzené s poruchou osobnosti a chování způsobenou užíváním psychotropních látek. Zařízení zaměřená na práci s uživateli drog v případě potřeby spolupracují se středisky Probační a mediační služby ČR a dalšími institucemi.

V kraji chybí služby pro některé skupiny klientů se specifickými potřebami (např. alkoholiky, gamblery, uživatele drog mladší 15 let). V Ústeckém kraji je zajištěna střednědobá ústavní léčba závislostí v Psychiatrické léčebně Horní Beřkovic. Psychiatrické oddělení Masarykovy nemocnice v Ústí nad Labem zajišťuje službu detoxifikační jednotky a lůžka pro krátkodobý pobyt před specializovanou péčí, v léčebnách a komunitách. Součástí psychiatrického oddělení je též ambulance pro závislé na drogách a metadonová jednotka. Podle Národního registru uživatelů lékařsky indikovaných substitučních látek působí v kraji čtyři zdravotnická zařízení poskytující ambulantní terapii závislostí.

Děti a mládež

Klíčovou úlohu v péči o ohrožené děti a mládež mají orgány sociálně-právní ochrany dětí (dále orgány SPOD) řízené MPSV, které působí v rámci přenesené působnosti na obecních úradech obcí s rozšířenou působností a částečně na krajích. V roce 2006 byla většina měst, zejména nejvíce zatížených, výrazněji finančně podpořena státní dotací MPSV. Města personálně posílila, ale přesto je terénních sociálních pracovníků a kurátorů pro mládež nedostatek.

V této oblasti je důležitá koordinovaná spolupráce orgánů SPOD s dalšími subjekty, zejména se školami a školskými zařízeními (zejm. se středisky výchovné péče a s pedagogicko-psychologickými poradnami), s Policií ČR, městskou policií, soudy, státními zastupitelstvími a Probační a mediační službou ČR. V Ústeckém kraji působí meziresortní týmy na okresní úrovni (tzv. týmy pro mládež nebo multidisciplinární týmy pro mládež), které jsou složeny ze zástupců výše uvedených institucí. Cílem těchto skupin je prohlubovat spolupráci, společně postupovat a volit opatření při péči o děti, zejména děti ohrožené sociálně nežádoucími jevy.

Jejich provázanou spolupráci podporuje projekt odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR Systém včasné intervence (dále SVI)⁸. Tento informační a komunikační systém umožňuje rychlou výměnu informací o ohroženém dítěti (v pozici pachatele, svědka nebo oběti trestné činnosti). V Ústeckém kraji je systém zaveden v Mostě a v Litvínově.

Technickou podporou pro činnost orgánů činných v trestním řízení a pro orgány SPOD jsou speciální výslechové a pohovorové místnosti⁹. Jedná se o místnost zásadně se odlišující od tradičních kanceláří policie a úřadů, uzpůsobenou tak, aby nutný pobyt dětí v ní byl co nejméně traumatizující. Výslech nebo pohovor s dítětem, popř. s dospělým, který je obětí nebo svědkem závažné trestné činnosti, v takovéto místnosti je veden ve spolupráci

⁸ Cílem SVI je zajištění propojení a komunikace institucí působících v oblasti prevence kriminality a sociálně-právní ochrany dětí a mládeže. V tomto systému vykonávají orgány sociálně-právní ochrany dětí, Policie ČR, obecní policie, soudy, státní zastupitelství, Probační a mediační služba, úřady práce, zdravotní a školské orgány a nevládní organizace systematickou a kontinuální práci s kriminálně rizikovými dětmi a jejich rodinami.

⁹ Interiér výslechové místnosti je přizpůsoben dětské klientele (např. vymalování místnosti vhodnými barvami, výzdoba, hračky, obrázky, vhodný nábytek, knihy, flipchart, dětská magnetická tabule, květiny ...) tak, aby co nejvíce navozoval pocit bezpečí a pohody. Vybavení místnosti však nesmí vést k nežádoucímu rozptýlení pozornosti dítěte a zároveň musí být využitelné nejen pro výslech velmi malých dětí, ale také pubescentů. Nezbytnou součástí vybavení jsou také demonstrační pomůcky – panenky (např. Jája a Pája) – podrobněji: <http://www.mvcr.cz/clanek/standard-vybaveni-specialni-vyslechove-mistnosti-pro-detskeho-ucastnika-trestniho-rizeni.aspx>.

s odborníkem (policistou, pracovníkem orgánu SPOD atd.). V posledních letech byl v Ústeckém kraji podporován vznik těchto speciálních místností na pracovištích Policie ČR a obecních úřadů obcí s rozšířenou působností za pomoci státních účelových dotací v programu Prevence kriminality v Ústeckém kraji.

Vybrané statistické ukazatele u dětí a mladistvých

Děti v evidenci orgánu SPOD a pachatelé provinění

V České republice bylo v roce 2010 evidováno orgány OSPOD – kurátory pro mládež celkem 46 724 klientů – dětí a mladistvých¹⁰. V Ústeckém kraji evidovali kurátoři celkem 6 262 klientů (v roce 2009 pak 6 005 osob), což představuje 13,4 % v rámci ČR. V České republice zaujímá Ústecký kraj v této statistice již 1. místo před Moravskoslezským krajem (v absolutním počtu). V indexovém vyjádření¹¹ zaujímá Ústecký kraj 1. místo, kdy průměr kraje činí 74,9 dětských klientů (v roce 2009 to bylo 71,8 dětských klientů). Moravskoslezský index je 47,6 a republikový průměr je 44,4 klientů na 10 tisíc obyvatel. V indexovém vyjádření se před Moravskoslezský kraj zařadil Karlovarský kraj s 63 klienty a Jihomoravský kraj s 49,3 klienty na 10 tisíc obyvatel.

V roce 2010 evidovaly orgány OSPOD (kurátoři pro mládež) v České republice celkem 9 275 pachatelů provinění (tzn. trestný čin nebo jinak trestný čin spáchaný mladistvými nebo dětmi dle výše uvedené definice zákona o soudnictví ve věcech mládeže). V Ústeckém kraji bylo zaznamenáno 1 202 pachatelů provinění, tj. 13 % v rámci ČR. Co do absolutního počtu provinění zaujímá Ústecký kraj 3. místo v rámci krajů ČR po Jihomoravském (1 309 pachatelů) a Moravskoslezském kraji (1 288 pachatelů). V indexovém vyjádření zaujímá Ústecký kraj 2. místo, kdy republikový průměr činí 8,8 osob mladších 18 let, které spáchaly trestný skutek a index připadající na Ústecký kraj je 14,4 dětských pachatelů na 10 tis. obyvatel. Na prvním místě je Karlovarský kraj s indexem 14,8 pachatelů. V roce 2010 počet dětských a mladistvých pachatelů trestných skutků opět snížil.

Děti a mladiství v institucionální péči

V roce 2010 evidovaly orgány OSPOD v Ústeckém kraji 1 438 dětí do 18 let, které byly na základě soudního rozhodnutí umístěny do školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Z tohoto počtu byla 28 dětem uložena ochranná výchova. V České republice bylo v tomto období evidováno celkem 7 862 umístěných dětí, Ústecký kraj zaujímá s 17,2 % první místo v republice.

V indexovém vyjádření (tj. počet dětí umístěných soudem do institucionální výchovy na 10 tis. obyvatel) činí republikový průměr 7,5 dětí na 10 tisíc obyvatel. Index Ústeckého kraje je více než dvojnásobný – 17,2 těchto dětí na 10 tis. obyvatel. Na druhém místě je Karlovarský kraj s indexem 15,8 umístěných dětí. V roce 2010 počet dětí v institucionální péči mírně navýšil. Podrobnosti jsou k dispozici v níže uvedené tabulce.

¹⁰ Sociálně-právní ochrana dětí se zaměřuje také na děti, které vedou zahálčivý nebo nemravný život spočívající zejména v tom, že:

- zanedbávají školní docházku, nepracují, i když nemají dostatečný zdroj obživy, požívají alkohol nebo návykové látky, žijí se prostitutí, spáchaly trestný čin nebo, jde-li o děti mladší než patnáct let, spáchaly čin, který by jinak byl trestným činem (tzv. provinění), opakovaně nebo soustavně páchají přestupky nebo jinak ohrožují občanské soužití, opakovaně se dopouští útěků od rodičů nebo jiných fyzických nebo právnických osob odpovědných za výchovu dítěte (§ 6 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb.).

¹¹ Index = počet (osob, skutků atd.)/10 tisíc obyvatel

Tabulka: Vybrané statistické údaje orgánů sociálně-právní ochrany dětí Ústeckého kraje

rok	počet dětí (s nařízenou ústavní a ochrannou výchovou) umístěných do školského zařízení k 31. 12.	index na 10 tisíc obyv.	počet dětí s trestnou činností	z toho dětí do 15 let	index celkové TČ na 10 tisíc obyv.	počet dětí ve vazbě či výkonu trestu odnětí svobody
2007	1 544	18,6	1 636	668	19,7	31
2008	1 446	17,3	1 545	601	18,5	36
2009	1 405	16,8	1 412	492	16,9	30
2010	1 438	17,2	1 202	453	14,4	32

Zdroj dat: Ústecký kraj a MPSV

Dospělí

Ústecký kraj se řadí, stejně jako v případě dětí a mladistvých, na přední místa ve vykazovaném počtu osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených. Zároveň je v něm vysoký počet osob, které jsou ve finanční tísní (předlužené osoby). Na výkon státní správy v oblasti podpory osob ohrožených sociálním vyloučením se zaměřují především obce s rozšířenou působností. Těmto skupinám poskytují odbornou pomoc (poradenství a jiné služby) sociální kurátoři pro dospělé. Jejich pomoc je určena zejména osobám, které byly propuštěny ze školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy a věznic a osobám bez přístřeší.

Sociální kurátoři pracují s klienty již v průběhu výkonu trestu a nabízejí klientům pomoc (tzv. předvýstupní poradenství). O pomoc žádají především klienti, kteří nemají rodinné zázemí. Nejčastěji se na kurátory obracejí se žádostí o pomoc při vyřizování dávek pomoci v hmotné nouzi (pouze malá část klientů získá po výkonu trestu zaměstnání) a pomoc při zajištění ubytování. Klientům je nabízeno především ubytování většinou v městských ubytovnách nebo zařízeních typu azylového domu. V Ústeckém kraji je vybudována relativně dostatečná síť azylových domů. Výjimkou je např. Lounsko a Šluknovský výběžek. Nedostatečný počet lůžek v těchto zařízeních je zejména v zimních měsících, kdy zájem osob bez přístřeší o ubytování výrazně stoupá. Osobám po VTOS jsou nabízeny i další programy. Jedná se zejména o rekvalifikační programy nebo programy penitenciární a postpenitenciární péče. Tyto programy se zaměřují na integraci osob ohrožených sociálním vyloučením a na jejich uplatnění na trhu práce. Kapacita resocializačních programů je v kraji nedostatečná. Bylo by proto vhodné podporovat realizaci více programů zaměřených na resocializaci především mladých lidí.

V roce 2010 bylo propuštěno z výkonu trestu odnětí svobody nebo výkonu vazby celkem 2 073 občanů Ústeckého kraje (v ČR celkem 15 781 osob). Ústecký kraj je v absolutním počtu propuštěných na druhém místě po Moravskoslezském kraji (2 431 propuštěných osob), Největší index byl zaznamenán v Karlovarském kraji (30,7 propuštěných na 10 tis. obyv.). Zde zaujímá Ústecký kraj také 2. místo, kdy na 10 tis. obyvatel připadá 24,8 osob propuštěných z vězení mající trvalé bydliště v Ústeckém kraji. Republikový průměr činí 15 osob na 10 tis. obyvatel.

Tabulka: Vybrané statistické údaje Ústeckého kraje

ROK	Počet osob propuštěných z vězení	Index na 10 tisíc obyv.	Osoby propuštěné ze školského zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy po dosažení zletilosti (v péči sociálního kurátora)
2007	1 756	21,1	114
2008	1 717	20,5	173
2009	1 984	23,7	143
2010	2 073	24,8	155

Zdroj dat: Ústecký kraj a MPSV

Podpora aktivit prevence kriminality

V rámci programu prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR (dříve program prevence kriminality na místní úrovni – Partnerství) bylo od roku 1996 do roku 2007 městům a obcím Ústeckého kraje přidělena státní účelová dotace na 689 preventivních projektů. Státní dotaci z programu prevence kriminality získalo v uvedeném období celkem 23 měst a byla poskytnuta dotace v celkové výši 114,124 miliónů Kč. Od roku 2008 do roku 2011 bylo v Programu prevence kriminality v Ústeckém kraji podpořeno a realizováno 123 projektů 24 měst a obcí včetně podpory projektů samotného Ústeckého kraje¹². Realizováno bylo 85 projektů typu sociální prevence, 24 projektů situační prevence a 14 projektů zaměřených na informování občanů. Podrobnější rozbor realizovaných preventivních projektů měst a obcí kraje je uveden v Bezpečnostní analýze. Rozlišujeme tři základní typy preventivních opatření:

- 1. Sociální prevence** – je orientována na odstranění příležitostí k páčání trestné činnosti. Vytváří a podporuje aktivity zaměřené na socializaci a změnu nepříznivých společenských a ekonomických podmínek prostředí, které produkuje pachatele trestné činnosti. Na realizaci sociálně-preventivních aktivit, jejichž škála je poměrně široká (volnočasové aktivity, nízkoprahová, poradenská a krizová zařízení, resocializační a rekvalifikační programy, azylové a chráněné bydlení, terénní sociální práce) se významnou měrou podílejí samosprávy obcí a zejména nestátní neziskové organizace. Pozornost je zaměřována především na mládež ohroženou sociálně nežádoucími jevy.
- 2. Situační prevence** – je zaměřena na minimalizaci a eliminaci příležitostí k páčání trestné činnosti. Staví na zkušenosti, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností. Zvyšuje pravděpodobnost odhalení pachatele a snižuje potencionální zisk z trestné činnosti. Škála aktivit je široká od legislativní iniciativy, organizaci bezpečnostní struktury a realizaci různých technických opatření. Za nejefektivnější projekty v této oblasti jsou považovány projekty zřizování městských kamerových dohlížecích systémů a pultů centralizované ochrany. Nejčastěji tyto aktivity realizují obce v samosprávné působnosti a Policie ČR.
- 3. Informování občanů o možnostech a způsobech ochrany před trestnou činností** – cílem je poskytování objektivních a včasných informací o sociálně nežádoucích, jevech a rizikovém chování a o příčinách těchto jevů. Informování veřejnosti o nejčastějších typech trestné činnosti a o způsobech jejich páčání a o místech a časech jejich výskytu. Poskytování rad, návodů a doporučení o způsobech a možnostech ochrany před trestnou činností prostřednictvím médií, přednášek, besed, tiskovin a poradenských služeb.

Preventivní aktivity se uskutečňují v celostátním, regionálním i místním rámci a to na úrovni primární, sekundární a terciární prevence.

¹² K tomu je ještě nutné doplnit podpořené programy měst nad 25 tisíc obyvatel Ústeckého kraje (Chomutov, Most, Litvínov, Ústí n. L. a Děčín), která byla zařazena do tzv. „městské úrovně“ prevence kriminality a financovány státní účelovou dotací přímo ministerstvem vnitra ČR.

4 SWOT ANALÝZA

SWOT analýza identifikuje silné (**Strengths**) a slabé (**Weaknesses**) stránky systému prevence, příležitosti (**Opportunities**) a rizika (**Threats**) pro oblasti prevence kriminality a sociální prevence. Pro další práci se SWOT analýzou při návrhu cílů a opatření strategie kraje byl zvolen přístup eliminace slabých stránek za využití příležitostí.

SWOT analýza byla sestavena členy pracovní skupiny pro prevenci kriminality Ústeckého kraje ve spolupráci s odborníky ze subjektů participujících na řešení problematiky prevence kriminality působících v Ústeckém kraji. Jedná se zejména o zástupce územních samospráv (obecních a krajské), Policie ČR, Probační a mediační služby ČR, městské policie a nestátních neziskových organizací realizujících aktivity z oblasti prevence kriminality a sociální prevence.

silné stránky	slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - dobrá odborná úroveň a zkušenosti zástupců subjektů působících v oblasti prevence na krajské i lokální úrovni (9) - funkční systém prevence kriminality (5) - rostoucí poptávka samospráv po programu prevence kriminality (5) - zapojení více resortů ústřední státní správy do systému prevence kriminality (4) - posílené kompetence krajů (obcí) zapojených do krajské úrovně prevence kriminality (4) - stabilní financování prevence kriminality (3) - vytvořená síť služeb sociální prevence v kraji – výrazné zastoupení neziskového sektoru (2) - plánování rozvoje sociálních služeb na území obcí a kraje - dobrá schopnost získat a čerpat finanční prostředky na služby z různých zdrojů - vytvořená síť městských kamerových dohlížecích systémů 	<ul style="list-style-type: none"> - vysoký počet sociálně vyloučených lokalit a nárůst pouliční kriminality a dalších sociálně nežádoucích jevů v těchto lokalitách a jejich okolí (8) - nedostatečná součinnost (koordinovaná a systematická) zúčastněných subjektů (státní správy, samosprávy, NNO) v oblasti prevence – především na místní úrovni (7) - neschopnost veřejné správy (často nezáměrně některých samospráv) včas řešit problémy v obcích s vyšším počtem sociálně vyloučených osob (5) - formální přístup škol k zapojení do systému prevence (primární prevence) (4) - kumulace činností u specialistů zapojených do systému prevence (4) - nedostatečné zakotvení prevence v legislativě ČR (3) - nedostatečné informování o příkladech dobré praxe (1) - pokračující pokles počtu policistů v terénu (1) - nedostatečná mediální prezentace prevence - nedostatečná síť poradenských a preventivních zařízení (např. středisek výchovné péče) - špatná dostupnost a kvalita některých služeb sociální prevence na území kraje - problém hodnocení účinnosti/efektivnosti preventivních programů

příležitosti	rizika
<ul style="list-style-type: none"> - rostoucí zájem místních samospráv o zapojení do systému PK (větší odpovědnost obcí) (6) - podpora rozvoje vzájemné spolupráce (koordinace) subjektů zapojených do systému prevence (5) - podpora komplexního a systematického přístupu k řešení bezpečnostních a sociálních problémů na území obcí a kraje¹³ (6) - možnost financování z fondů EU (3) - zajištění a rozšíření vzdělávacích programů pro pracovníky působící v oblasti prevence (2) - využití zkušeností s řešením bezpečnostních problémů nejen ve vyloučených lokalitách – příklady dobré praxe (2) - zapojení obyvatel nejen sociálně vyloučených lokalit do řešení problémů v dané lokalitě¹⁴ (2) - vznik stálé pořádkové jednotky Policie ČR¹⁵ (1) - zapojení více subjektů do systému prevence (NNO, podnikatelské subjekty...) (1) - rostoucí pozornost obětem trestných činů a domácího násilí (1) - lepší informovanost o systému prevence a možnostech ochrany před trestnou činností¹⁶ 	<ul style="list-style-type: none"> - nárůst počtu osob ohrožených sociálním vyloučením (9) - tolerance společnosti k sociálně nežádoucím jevům (trestná činnost, zneužívání alkoholu a drog, gamblersví...) (6) - negativní socio-demografické a socio-ekonomické ukazatele v kraji (3) - nárůst počtu dětí a mladistvých s rizikovými projevy v chování (2) - podněcování rasové nesnášenlivosti zejména v místech, kde se nacházejí sociálně vyloučené lokality (2) - soustavné krácení finančních prostředků v dotačních programech zaměřených na prevenci (2) - zneužívání systémů sociálních dávek (2) - změna systému financování sociálních služeb – ohrožení stávající sítě sociálních služeb (2) - rostoucí dysfunkce rodin (1) - fluktuace odborníků nejen v sociálních službách (1)

¹³ Tj. podpora komplexních programů prevence kriminality zaměřených na prostorově vymezenou problémovou lokalitu nebo problém – výjimkou je Program prevence kriminality a extremismu – Úsvit a Program Bezpečná lokalita – Bezpečný dům.

¹⁴ např. asistenti prevence kriminality, dobrovolníci a samotní občané

¹⁵ jedná se o policisty, kteří budou vykonávat hlídkovou činnost na území Ústeckého kraje

¹⁶ vytvoření centrálního informačního portálu (www.prevencekriminality.cz)

5 VIZE, CÍLE A CÍLOVÉ SKUPINY

Vize, obecné a dílčí cíle a opatření vycházejí ze SWOT analýzy, Bezpečnostní analýzy Ústeckého kraje a Zprávy o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území České republiky v letech 2008 až 2010. Jsou v souladu se Strategií prevence kriminality ČR na léta 2012 – 2015, Střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb Ústeckého kraje na období 2012 – 2013 a Strategií boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011 – 2015.

Pořadí oblastí preventivních aktivit bylo sestaveno na základě vydefinovaných potřeb zjištěných z uvedených materiálů a z praktických zkušeností odborníků působících v oblasti prevence sociálně nežádoucích jevů.

5.1 Vize

Vize odrážejí stav, kterého je žádoucí dosáhnout na konci období platnosti strategie prevence kriminality.

Vize:

- pokles kriminality na území kraje
- nárůst pocitu bezpečí občanů
- udržení stávajících aktivit (služeb) a zvyšování jejich kvality a efektivity
- dostatek specifických programů pro děti do 18 let s výchovnými problémy (rizikovým chováním) ve všech lokalitách Ústeckého kraje
- vyšší informovanost veřejnosti o možnostech a způsobech ochrany před trestnou činností
- aktivní spolupráce všech zainteresovaných složek (obce, města, kraj, neziskové organizace, školy všech stupňů, policie státní i městská, soudy, probační programy atd.) v oblasti prevence
- preventivní programy přizpůsobené specifickým potřebám v lokalitě
- aktivní zapojení škol do systému prevence
- koncepční financování preventivních aktivit – víceleté financování
- zvyšování kvality života v Ústeckém kraji.

5.2 Obecné cíle

Obecnými cíli strategie jsou:

1. **Zvyšování bezpečí občanů (předcházení vzniku kriminality a snižování jejího výskytu)** – eliminace výskytu sociálně nežádoucích jevů a kriminality.
2. **Zkvalitňování systému prevence kriminality na krajské a místní úrovni** – podpora spolupráce participujících subjektů v oblasti prevence a koordinace jejich činnosti, podpora systému kvalitních a efektivních programů v kraji. Posilování odpovědnosti a působnosti obcí či jejich svazků v oblasti prevence kriminality a sociální prevence.

5.3 Cílové skupiny

Pozornost bude zaměřena především na děti a mládež, jejich rodiny, ale i seniory. Ústecký kraj patří mezi kraje v ČR, ve kterých je evidován největší počet trestných skutků spáchaných dětmi a mládeží. Ne méně dětí je také umístěno do zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Senioři jsou skupinou obyvatelstva, která je nejvíce ohrožena kriminalitou. Nejčastěji se stávají oběťmi krádeží, loupežných přepadení a podvodů.

Cílové skupiny v pořadí podle priorit¹⁷:

- děti, mládež a rodiny s dětmi
- oběti trestné činnosti a oběti domácího násilí
- osoby ohrožené sociálním vyloučením¹⁸
- obyvatelé nejvíce ohrožení trestnou činností¹⁹
- osoby opouštějící školská zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy
- pracovníci působící v oblasti prevence²⁰
- občané (obyvatelé kraje, návštěvníci či osoby, které v kraji pracují)

5.4 Typy podporovaných projektů – pořadí dle priorit

- projekty sociální prevence a informování občanů
- projekty situační prevence

5.5 Dílčí cíle

Cíl 1: Zlepšení informovanosti veřejnosti o systému prevence, zapojení veřejnosti do prevence kriminality

Cíl 2: Zlepšení spolupráce participujících institucí

Cíl 3: Provedení analýzy rizikových jevů a lokalit na území Ústeckého kraje. Hodnocení efektivity realizovaných preventivních programů

Cíl 4: Zajištění nabídky kvalitních programů sociální a situační prevence (úrovně primární, sekundární a terciární prevence)

¹⁷ Cílové skupiny je vhodné rozčlenit ještě do kategorií:

- Oběti trestné činnosti – např. oběti domácího násilí – především ženy, děti a senioři...
- Potencionální oběti – tj. osoby, které jsou nejvíce ohroženy trestnou činností jiné osoby – především děti a mládež, senioři, osoby se zdravotním nebo sociálním handicapem, ženy, osaměle žijící osoby, cizinci...
- Potencionální pachatelé – děti a mládež nejen s poruchami chování, osoby opouštějící školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, osoby ohrožené sociálním vyloučením, nezaměstnaní, osoby užívající návykové látky, cizinci...
- Pachatelé trestné činnosti – delikventní mládež, mladí dospělí, prvopachatelé trestné činnosti, recidivisté, osoby závislé na návykových látkách...

¹⁸ např. osoby ze sociálně vyloučených lokalit, osoby propuštěné z vězení, osoby bez přístřeší

¹⁹ často to bývají děti a mládež, senioři, osoby se zdravotním a sociálním handicapem, osaměle žijící osoby, ženy, cizinci, příslušníci národnostních a etnických menšin.

²⁰ zástupci orgánů veřejné správy (územních samospráv a státní správy), Policie ČR, obecní a městské policie, školní metodici prevence, pracovníci poskytovatelů sociálních služeb atd.

6 OPATŘENÍ K JEDNOTLIVÝM CÍLŮM

Opatření jsou postupnými kroky vedoucími k naplnění cílů strategie.

Cíl 1: Zlepšení informovanosti veřejnosti o systému prevence, zapojení veřejnosti do prevence kriminality

Stručný popis cíle:

Poskytování informací o možnostech ochrany před trestnou činností a možnostech pomoci obětem trestné činnosti, informování o realizaci preventivních aktivit na území Ústeckého kraje a subjektech působících v oblasti prevence, zapojení obyvatel do aktivit prevence kriminality. Zapojení Ústeckého kraje do centrálního informačního systému prevence kriminality (www.prevencekriminality.cz).

Zdůvodnění:

Na poli prevence kriminality a sociální prevence působí řada subjektů veřejné správy a nestátní neziskové organizace. Tyto organizace poskytují v různé formě informace o systému prevence. Jedná se zejména o přednášky a besedy, činnost poradenských a informačních center, webové stránky, články a reportáže v médiích, letáky, tiskoviny, plakáty, samolepky a venkovní varovné prostředky. Preventivně informační centra jsou většinou zřizována Policií ČR nebo obecní policií. V Ústeckém kraji jsou zřízena tři centra. Policie ČR zřídila tato informační centra v Mostě, Chomutově a v Litoměřicích.

Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR připravuje spuštění centrálního internetového portálu o systému prevence kriminality www.prevencekriminality.cz a bulletinu „Prevence do každé rodiny“. Zároveň bude portál napojen na sociální síť (facebook, twitter), což umožní on-line výměnu informací, propagaci akcí, vytvoření databáze úspěšných projektů, příkladů dobré praxe i pomoc při řešení problémů. Je žádoucí, aby byl vytvořen jednotný systém, ve kterém budou shromažďovány informace o preventivních aktivitách na území obcí a měst v ČR a souhrn informací pro laickou a odbornou veřejnost. V rámci systému by měly být dostupné informace o způsobech ochrany před trestnou činností a informace z oblasti prevence kriminality pro odbornou veřejnost.

Veřejné prezentace obcí a realizátorů preventivních programů nejsou dostatečné. Často bývají na okraji zájmů samospráv. Občané pak nemají dostatek informací o preventivních projektech realizovaných v jejich městě nebo lokalitě. Nejsou poskytovány informace o možnostech ochrany před trestnou činností.

Zapojení obyvatel do prevence kriminality např. dodržováním bezpečného chování nebo vhodným technickým zabezpečením majetku je jednou z nejefektivnějších metod prevence kriminality (MV ČR, 2011). Občané někdy nemají zájem se podílet na ochraně své či jiné osoby a majetku.

Projekty asistent prevence kriminality, asistent městské policie a (školská) dohledová služba jsou osvědčenými aktivitami podporující udržování veřejného pořádku a bezpečnosti ve vymezeném území popř. v určité době (v sociálně vyloučené lokalitě, okolí škol, v době konání sportovních a kulturních akcí atd.). Cílem činnosti asistentů prevence kriminality je snížení počtu spáchaných trestných činů i přestupků v sociálně vyloučené lokalitě a napomáhat při řešení sociálně nežádoucích jevů vyskytujících se v dané lokalitě. Asistenti jsou zaměstnanci místní samosprávy, na jejímž území se sociálně vyloučená lokalita nachází a jsou zařazeni do organizační struktury obecní policie²¹.

Je žádoucí, aby se Ústecký kraj zapojil do projektu MV ČR Národní koordinační mechanismus pátrání po pohřešovaných dětech. Projekt je zaměřen na rychlé a úspěšné nalezení pohřešovaných dětí za pomoci zapojení široké veřejnosti do pátrání. Zároveň je jeho součástí potřebná psychologická podpora rodinám pohřešovaných dětí prostřednictvím policejních psychologů. Více informací je na webových stránkách: www.pomoztemenajit.cz.

²¹ Dle ustanovení zákona č. 553/1990 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů.

opatření 1.1	Podpora informačních systémů zaměřených na prevenci, informování o možnostech ochrany před TČ a o možnostech pomoci obětem TČ. Informace o realizaci preventivních aktivit
stručný popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - podpora (materiální i finanční) stávajících informačních systémů a preventivně informačních center - sběr aktuálních dat z oblasti prevence - poskytování dostatečného množství relevantních informací veřejnosti (webové stránky, média, tiskoviny, reklamní předměty, přednášky, besedy a jiné) - napojení na centrální informační portál MV ČR - šíření bulletinu MV ČR do všech obcí v kraji
předpokládané dopady	<ul style="list-style-type: none"> - zvýšení informovanosti občanů, orgánů veřejné správy a jiných realizátorů preventivních programů (např. NNO, školská zařízení, OSPOD) - zvýšení právního vědomí veřejnosti - změna postoje veřejnosti k předcházení trestné činnosti - snadnější orientace v systému prevence
stručný popis cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> - veřejnost – občané a návštěvníci Ústeckého kraje - odborná veřejnost – orgány veřejné správy (kraje a obce) - realizátoři preventivních opatření (NNO, školská zařízení, Policie ČR atd.)
předpokládané finanční náklady	v rámci provozních nákladů participujících subjektů (u centrálního systému je nositelem nákladů MV ČR)
hlavní finanční zdroje	MV ČR, MŠMT, ESF, obce, Ústecký kraj, jiné zdroje
předpokládaní realizátoři	Ústecký kraj, obce a příslušné subjekty působící v oblasti prevence (především pak preventisté PČR a městských policií, školská zařízení), MV ČR, NNO
časový horizont	průběžně po dobu platnosti strategie
předpokládané výstupy opatření	<ul style="list-style-type: none"> - vytvoření odkazů na webových stránkách kraje, obcí a dalších subjektů, - napojení na centrální informační systém o prevenci, - adresář subjektů působících v prevenci kriminality

opatření 1.2	Zlepšení veřejné prezentace programů prevence
stručný popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - shromažďování příkladů dobré praxe - veřejná prezentace realizátorů preventivních programů a publikace informací o nich na webových stránkách kraje, obcí a Policie ČR atd.) - zařazení prezentace příkladů dobré praxe do programu konferencí a seminářů věnovaných prevenci kriminality a sociální prevenci
předpokládané dopady	<ul style="list-style-type: none"> - zvýšení informovanosti občanů, zadavatelů a realizátorů o preventivních aktivitách (možnost využití příkladů dobré praxe) - zvýšení efektivity realizovaných preventivních aktivit

stručný popis cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> - zadavatelé a realizátoři programů prevence - odborná a laická veřejnost
předpokládané finanční náklady	v rámci provozních nákladů participujících subjektů
hlavní finanční zdroje	Program prevence kriminality MV ČR
předpokládání realizátoři opatření	Ústecký kraj, obce, NNO a jiné zainteresované subjekty
časový horizont	průběžně po dobu platnosti strategie
předpokládané výstupy opatření	<ul style="list-style-type: none"> - konference a semináře prevence kriminality a sociální prevence nejen pro odbornou veřejnost - vytvoření odkazu na webových stránkách kraje – zveřejňování příkladů dobré praxe

opatření 1.3	Zapojení obyvatel do aktivit v oblasti prevence kriminality
stručný popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - podpora šíření osvědčených projektů: asistent prevence kriminality, asistent městské policie a (školská) dohledová služba - aktivní přístup občanů k ochraně osob a majetku
předpokládané dopady	<ul style="list-style-type: none"> - zlepšení úrovně veřejného pořádku a bezpečnosti ve vymezených územích - předcházení a snižování příležitostí k páčání trestné činnosti - větší osobní odpovědnost obyvatel při ochraně vlastní nebo jiné osoby a majetku
stručný popis cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> - veřejnost, asistenti prevence kriminality a městské policie, členové školské dohledové služby
předpokládané finanční náklady	1 – 2 mil. Kč/rok (závislé na počtu asistentů prevence kriminality)
hlavní finanční zdroje	Program prevence kriminality MV ČR, dotace (příspěvek) od ÚP, MPSV
předpokládání realizátoři opatření	obce (obecní a městské policie), Ústecký kraj obce, NNO, MV ČR a jiné zainteresované subjekty (např. PČR)
časový horizont	průběžně po dobu platnosti strategie
předpokládané výstupy opatření	<ul style="list-style-type: none"> - konference, semináře, přednášky a besedy prevence kriminality a sociální prevence - projekty zaměřené na zapojení obyvatel do prevence - asistenti PK působící v sociálně vyloučených lokalitách, - dohledové služby působící na území kraje

Cíl 2: Zlepšení spolupráce participujících institucí

Stručný popis cíle:

Podpora rozvoje sítě kooperujících skupin pro prevenci na území Ústeckého kraje s přihlédnutím k místním specifikům; podpora zvyšování profesní odbornosti zástupců subjektů působících v oblasti prevence, technická podpora jejich činnosti (zavádění systému včasné intervence a vybudování výslechových a pohovorových místností a jiné).

Zdůvodnění:

V kraji působí řada organizací činných v preventivních aktivitách. Jejich činnosti však chybí dostatečná koordinace a vzájemná informovanost. To může vést k duplicitě, nevhodnému zaměření, případně k absencím potřebných opatření.

Zástupci subjektů působících v oblasti prevence kriminality a sociální prevence (zejména v okresních městech) jsou členy různých pracovních skupin pro prevenci kriminality. Tyto pracovní skupiny byly vytvořeny na místní úrovni ve městech, která od roku 1996 čerpala státní účelovou dotaci na preventivní projekty v rámci Programu prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR. Na okresní úrovni působí od roku 2004 pracovní skupiny (tzv. multidisciplinární týmy pro mládež) vzniklé z iniciativy Probační a mediační služby ČR. Hlavním předmětem činnosti těchto skupin je koordinace opatření v oblasti dětí a mladistvých ohrožených sociálně nežádoucími jevy. Členy interdisciplinárních skupin jsou zástupci orgánů činných v trestním řízení mládeže (OS, PČR, OSZ), OSPOD (kurátoři pro mládež), PMS a další zástupci participujících subjektů (NNO, školy, školská zařízení aj.).

V nově schválené Strategii boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011 – 2015 je jedním z opatření v oblasti řešení bezpečnosti v sociálně vyloučených lokalitách podpora vzniku komunikačních pracovních skupin.

V řadě měst a obcí není dostatečná spolupráce dotčených subjektů, nedochází k pravidelnému setkávání a koordinaci společných postupů. Některé pracovní skupiny jsou pouze formální a vznikly pouze za účelem získání dotace na preventivní aktivity.

Je žádoucí, podporovat vznik a činnost pracovních skupin na všech úrovních (obecní, oblastní, okresní). Vzniklé pracovní skupiny pro prevenci je nutné nadále podporovat (např. realizací společných setkání, seminářů, vzdělávacích akcí atd.) a prohlubovat jejich spolupráci. Zároveň je důležité, aby v těchto skupinách (stávajících i nově vzniklých) byly propojovány veškeré preventivní aktivity. Naopak v obcích, ve kterých působí více pracovních skupin řešících stejnou problematiku, je potřeba provázat vzájemnou komunikaci a spolupráci, aby nedocházelo k duplicitě činností, popř. soustředit činnosti v oblasti prevence do jediné pracovní skupiny.

Vzájemná koordinace činnosti (výměna informací a zkušeností, společná realizace preventivních aktivit a dalších opatření) napomáhá k účinné součinnosti a efektivitě činnosti všech zapojených subjektů. Jedním ze základních předpokladů úspěšné práce v oblasti prevence je dostatek kvalitních a včasných informací o nežádoucích jevech, které se v dané obci či lokalitě vyskytují.

Provázanou spolupráci participujících subjektů podporuje Systém včasné intervence (SVI). Tento informační a komunikační systém umožňuje rychlou výměnu informací o ohrožených dětech (v pozici pachatelů, svědků nebo obětí trestné činnosti).

V Ústeckém kraji je systém zaveden v Mostě a v Litvínově. Pro zvýšení efektivity systému by bylo vhodné, aby tento komunikační systém byl zaveden nejen na celém území kraje, ale v celé ČR.

Další technickou podporou činnosti orgánů činných v trestním řízení a OSPOD jsou speciální výslechové a pohovorové místnosti. Cílem je vybudování funkční sítě výslechových a pohovorových místností v kraji tak, aby byly dostatečně dostupné (vzdálenostně i časově, tj. v jakoukoli denní i noční hodinu).

opatření 2.1	Zapojení příslušných subjektů do systému prevence, podpora a prohlubování spolupráce, koordinace jejich činnosti
stručný popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - podpora vzniku a činnosti pracovních skupin pro prevenci na místní a regionální (okresní) úrovni (s využitím již existujících osvědčených institucí) - podpora koordinace činnosti vzniklých i stávajících pracovních skupin - metodická pomoc pracovním skupinám – zlepšení vzájemné komunikace a spolupráce, zajištění součinnosti a pravidelných setkání, zapojení dalších subjektů do činnosti skupin (preventivních programů) - podpora činnosti pracovních skupin pro prevenci
předpokládané dopady	<ul style="list-style-type: none"> - vzájemná koordinace preventivních aktivit a opatření vedoucí k účinné součinnosti všech zapojených subjektů a zvýšení celkové efektivity prevence - zlepšení vzájemné informovanosti a spolupráce - výměna zkušeností - odbourání duplicitních činností
stručný popis cílové skupiny	- zástupci participujících subjektů v oblasti prevence
předpokládané finanční náklady	v rámci provozních nákladů participujících subjektů
hlavní finanční zdroje	Ústecký kraj, obce, jiné zdroje
předpokládaní realizátoři opatření	Ústecký kraj, zástupci zapojených institucí (manažeři prevence měst, metodici primární prevence ve školách, preventisté státní a obecní policie, NNO, OSPOD, lokální konzultanti Agentury pro sociální začleňování atd.)
časový horizont	průběžně po dobu platnosti strategie
předpokládané výstupy opatření	kooperující síť pracovních skupin v kraji na všech úrovních – krajské, okresní (oblastní) a lokální (místní)

opatření 2.2	Podpora systému vzdělávacích aktivit pro pracovníky institucí participujících v systému prevence
stručný popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - nabídka kurzů, seminářů, workshopů a akreditovaných vzdělávacích programů pro pracovníky institucí působících v oblasti prevence - zajištění vzdělávání zaměstnanců subjektů zapojených do systému prevence vycházející z jejich potřeb - zajištění dostupnosti akreditovaného vzdělávacího programu pro manažery prevence kriminality měst a obcí i kraje
předpokládané dopady	<ul style="list-style-type: none"> - zvýšení dostupnosti odborného vzdělávání pro pracovníky na úseku prevence - zvýšení odbornosti a zlepšení spolupráce pracovníků subjektů působících v oblasti prevence
stručný popis cílové skupiny	- pracovníci v oblasti prevence sociálně negativních jevů
předpokládané finanční náklady	v rámci provozních nákladů participujících subjektů, popř. v rámci realizovaných projektů
hlavní finanční zdroje	MV ČR, ESF (OP VK, OP LZZ), MŠMT, Ústecký kraj, obce a jiné zdroje
předpokládaní realizátoři opatření	organizace realizující vzdělávací aktivity (školy a školská zařízení)

časový horizont	průběžně po dobu platnosti plánu
předpokládané výstupy opatření	dostupná síť vzdělávacích kurzů

opatření 2.3	Zavádění systému včasné intervence (SVI) na území Ústeckého kraje a zřizování speciálních výslechových a pohovorových místností
stručný popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - podpora činnosti participujících subjektů (týmů pro mládež) - zavádění SVI do všech obvodů obcí s rozšířenou působností v kraji - zřizování dalších výslechových a pohovorových místností na území kraje
předpokládané dopady	<ul style="list-style-type: none"> - zvýšení celkové efektivity prevence a objasněnosti trestné činnosti - nastavení efektivní spolupráce mezi institucemi, do jejichž působnosti spadá péče o ohrožené děti (zlepšení vzájemné a včasné informovanosti i kontroly) - snížení četnosti a závažnosti delikvence dětí - snižování trestné činnosti páchané na dětech - rychlá reakce na delikventní jednání dítěte nebo na jednání, které dítě ohrožuje - posilování práv dětí, obětí a svědků trestné činnosti - posílení zákonnosti a kvality úkonů v trestním řízení - ochrana obětí trestné činnosti před sekundární viktimizací - standardizace postupů práce s ohroženými dětmi - jednotná evidence ohrožených dětí
stručný popis cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> - zástupci participujících subjektů v oblasti prevence - děti dopouštějící se protiprávního jednání - děti s výchovnými problémy - pracovníci subjektů zapojených do SVI - oběti závažné trestné činnosti
předpokládané finanční náklady	3 až 4 mil. Kč (vstupní investice na zavádění SVI a vybudování výslechových místností) a dále pak v rámci provozních nákladů participujících subjektů
hlavní finanční zdroje	MV ČR, MPSV, ESF, obce, jiné zdroje
předpokládaní realizátoři opatření	PČR, obce a zástupci zapojených subjektů (manažeři prevence měst, metodici primární prevence, PMS, státních zastupitelství a soudů)
časový horizont	průběžně po dobu platnosti plánu
předpokládané výstupy opatření	stabilní síť SVI (včetně týmů pro mládež) a výslechových (pohovorových) místností na území kraje

Cíl 3: Provedení analýzy rizikových jevů a lokalit na území Ústeckého kraje. Hodnocení efektivity realizovaných preventivních programů.

Stručný popis cíle:

Zpracování analýzy rizikových jevů a lokalit; pravidelná aktualizace bezpečnostní analýzy kraje, popř. aktualizace analýzy potřeb a postojů občanů kraje v oblasti prevence kriminality.

Zdůvodnění:

Pravidelně aktualizovaná bezpečnostní analýza kraje a analýzy dalších rizikových jevů a lokalit jsou základními podkladovými materiály pro plánování aktivit v oblasti prevence kriminality a sociální prevence.

Společnost Gabal analysis & consulting provedla v roce 2006 (na základě zadání MPSV) analýzu sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti. Tato analýza byla provedena již před více než pěti lety. Některé sociálně vyloučené lokality zanikly a naopak řada nových vznikla. Je žádoucí, aby byl proveden výzkum, na základě kterého by byly zmapovány rizikové lokality, které se na území Ústeckého kraje v současné době vyskytují. Těmto rizikovým lokalitám (stávajícím i nově vzniklým) je vhodné věnovat větší pozornost (ve formě realizace preventivních aktivit a dalších opatření).

V roce 2006 byl odborem prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR proveden výzkum veřejného mínění zaměřený na zjištění, jaké názory zastávají občané na kriminalitu a její prevenci. Zpracováním tohoto výzkumu byl pověřen Institut pro kriminologii a sociální prevenci (IKSP), který již obdobné výzkumy v minulosti prováděl. Výzkum byl proveden v celé ČR. Odbor prevence kriminality MV ČR plánuje uvedenou analýzu na území ČR opakovat opět prostřednictvím výše uvedeného výzkumného pracoviště Ministerstva spravedlnosti ČR. Podobný výzkum byl proveden Ústeckým krajem v roce 2009 na větším vzorku obyvatel než IKSP v roce 2006. Je vhodné, aby se Ústecký kraj aktivně zapojil opět nejen do tohoto výzkumu, ale i do dalších studií, které budou realizovány na území kraje.

Pracovní skupina pro prevenci kriminality Ústeckého kraje zpracovala a pravidelně aktualizuje Bezpečnostní analýzu Ústeckého kraje.

Hodnocení efektivity preventivních programů je důležitým krokem k dalšímu plánování prevence v kraji. Pro hodnocení efektivity preventivních programů musí být stanovena jasná kritéria.

opatření 3.1	Analýza rizikových jevů a lokalit na území kraje a aktualizace bezpečnostní analýzy, aktualizace analýzy potřeb a postojů občanů v oblasti prevence kriminality
stručný popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - zpracování aktualizace bezpečnostní analýzy - zapojení do zpracování aktualizace analýzy veřejného mínění občanů kraje v oblasti prevence kriminality - zpracování dalších analýz – zejména rizikových lokalit a výskytu rizikových jevů v kraji
předpokládané dopady	<ul style="list-style-type: none"> - zvýšení kvality strategie prevence kriminality - efektivnější vynakládání finančních prostředků na preventivní programy - efektivnější zaměření preventivních aktivit
stručný popis cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> - občané Ústeckého kraje - odborná veřejnost
předpokládané finanční náklady	budou stanoveny po zpracování projektového záměru
hlavní finanční zdroje	MV ČR, kraj, obce, jiné zdroje

předpokládání realizátoři opatření	Ústecký kraj (zadavatel), externí realizátoři
časový horizont	průběžně po dobu platnosti strategie
předpokládané výstupy opatření	<ul style="list-style-type: none"> - zpracované analýzy rizikových faktorů (jevů a lokalit) Ústeckého kraje - každoroční aktualizace bezpečnostní analýzy kraje

opatření 3.2	Hodnocení realizovaných preventivních projektů
stručný popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - zpracování metodiky pro hodnocení efektivity preventivních projektů - stanovení priorit preventivních projektů
předpokládané dopady	<ul style="list-style-type: none"> - zvýšení kvality plánování prevence kriminality - efektivnější vynakládání finančních prostředků
stručný popis cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> - zadavatelé služeb prevence kriminality - poskytovatelé služeb prevence kriminality
předpokládané finanční náklady	budou stanoveny po zpracování projektového záměru
hlavní finanční zdroje	MV ČR, kraj, obce, jiné zdroje
předpokládání realizátoři opatření	MV ČR, externí realizátoři
časový horizont	průběžně po dobu platnosti strategie
předpokládané výstupy opatření	metodika pro hodnocení efektivity projektů

Cíl 4: Zajištění nabídky kvalitních programů sociální a situační prevence (úrovně primární, sekundární a terciární prevence)

Stručný popis cíle:

Zajištění služeb sociální prevence dostupných na území Ústeckého kraje. Jedná se zejména o sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, azylové bydlení, domy na půl cesty, krizová pomoc, nízkoprahová zařízení pro všechny věkové skupiny, intervenční centra a další služby pro cílové skupiny. Zajištění podpůrných (sociálně rehabilitačních, výchovných, vzdělávacích, motivačních, terapeutických, probačních a jiných) programů pro děti a mládež, oběti trestné činnosti a další osoby ohrožené sociálně nežádoucími jevy a sociálním vyloučením.

Realizace aktivit typu situační prevence.

Zdůvodnění:

V Ústeckém kraji existuje síť uvedených sociálních služeb, je však rozmístěna nerovnoměrně a její stabilita (ale i kvalita) je problematická s ohledem na současný způsob financování. Stávající síť je třeba udržet v místech, kde je již funkční, případně na základě aktuálních potřeb uživatelů provést úpravy, aby skutečným potřebám odpovídala. V místech, kde jsou zmíněné služby dostupné obtížně, případně vůbec, je nezbytné tuto síť vytvořit.

Nejen v Ústeckém kraji, ale v celé ČR je nedostatečná síť probačních, resocializačních či jiných výchovně vzdělávacích nebo terapeutických programů nejen pro mládež, ale i dospělé. Je žádoucí podporovat šíření těchto programů na území kraje.

Je žádoucí zaměřit podporu zejména na děti a mládež, na rodiny s dětmi, mladé dospělé, na děti a mládež po ústavní nebo ochranné výchově, na oběti trestné činnosti a osoby ohrožené sociálním vyloučením.

Pomoc osobám, které jsou v tíživé finanční situaci, poskytují odbornou pomoc především občanské poradny (sociální služba – odborné sociální poradenství), které jsou sdruženy pod Asociací občanských poraden ČR. Je žádoucí, aby v kraji byla zajištěna dostatečná síť poradenských služeb pro cílovou skupinu v ambulantní i terénní formě.

Specifickou ohroženou cílovou skupinu v oblasti terciární prevence tvoří oběti trestné činnosti a přestupků. Tato skupina osob přímo dotčených kriminálním jednáním je dlouhodobě opomíjena a dosud pro ni neexistuje dostatečná a především lokálně dostupná síť služeb a vhodných programů. Je vhodné podpořit vznik bezplatných odborných služeb, které pomohou obětem zvládnout náročné situace, kdy se vyrovnávají s dopady činu, který na nich byl spáchán a kdy hledají způsoby, jak dosáhnout adekvátní satisfakce.

V oblasti situační prevence je nevýznamnějším preventivním prostředkem městský kamerový dohlížecí systém (MKDS). Ve většině měst (nejen obcí s rozšířenou působností) Ústeckého kraje je tato kamerová síť vytvořena. Jedná se o systém, jehož provoz je finančně i personálně náročný. Z tohoto důvodu je žádoucí tento systém šířit do menších měst (popř. rizikových lokalit) napojením na již vytvořená kamerová střediska na základě uzavření veřejnoprávních smluv mezi více městy. V určitých případech je vhodnější volit mobilní kamery místo stacionárních kamer. V řadě měst je tento systém i značně zastaralý (analogový přenos obrazu). Pro zvýšení efektivity systému se doporučuje modernizace těchto zařízení přechodem na digitální přenos a záznam obrazu. Dalšími osvědčenými technickými a mechanickými opatřeními jsou pulty centralizované ochrany, zámky, mříže, fólie, osvětlení, oplocení, elektrické zabezpečovací systémy, atd.

opatření 4.1	Zajištění dostupnosti kvalitních služeb sociální prevence na území Ústeckého kraje (azylové bydlení, nízkoprahová zařízení, krizová pomoc, SAS pro rodiny s dětmi, domy na půl cesty, terénní programy a další)
stručný popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - podpora služeb nízkoprahových zařízení pro děti a mládež a dalších služeb sociální prevence
předpokládané dopady	<ul style="list-style-type: none"> - prevence rizikového chování - prevence a pokles trestné činnosti a recidivy - prevence sociálního vyloučení u ohrožených osob - zlepšení osobních kompetencí uživatelů (schopnost řešit klíčové životní otázky společensky přijatelným způsobem) - prohloubení spolupráce veřejných institucí s poskytovateli sociálních služeb - stagnace nebo pokles počtu dětí umístěných do institucionální péče, popř. zkrácení doby pobytu dětí v těchto zařízeních
stručný popis cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> - osoby ohrožené sociálním vyloučením (rodiny s dětmi, jednotlivci) - oběti trestné činnosti - pachatelé trestné činnosti - specificky riziková mládež
předpokládané finanční náklady	není definováno
hlavní finanční zdroje	MPSV, ESF, MV, MŠMT, RVZRM, RVKPP, Ústecký kraj, rozpočty měst a obcí, nadace a nadační fondy
předpokládaní realizátoři opatření	poskyvatelé služeb sociální prevence – většinou NNO a obce; další subjekty

časový horizont	průběžně po dobu platnosti strategie
předpokládané výstupy opatření	kvalitní služby sociální prevence dostupné na celém území kraje

opatření 4.2	Realizace podpůrných programů pro osoby ohrožené sociálním vyloučením
stručný popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - zajištění sociálně rehabilitačních a motivačních programů zaměřených na prevenci kriminality a předcházení sociálního vyloučení - realizace akreditovaných probačních programů nejen pro děti a mládež - udržení a stabilita osvědčených projektů a příp. jejich rozšíření - podpora nových projektů nejen v nepokrytých lokalitách – zapojení více subjektů do prevence kriminality - podpora pomoci osobám v tíživé finanční situaci (poradenství, bezplatné právní služby a jiné) - realizace fakultativních služeb v rámci preventivních sociálních služeb
předpokládané dopady	<ul style="list-style-type: none"> - pokles kriminality - snížení závažnosti páchané trestné činnosti - předcházení a snižování sociálního vyloučení - zvýšení sociálních dovedností obětí trestné činnosti - zařazení klientů do společnosti a do pracovního procesu - snížení nebo stabilizace výdajů vynaložených na represivní opatření - zvýšení zaměstnanosti cílové skupiny obyvatel - zvýšení kompetencí u cílové skupiny obyvatel
stručný popis cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> - občané bez přístřeší - osoby před a po výstupu z VTOS a vazby - osoby po ukončení ústavní a ochranné výchovy, příp. pěstounské péče - lidé závislí na alkoholu, nealkoholových drogách a procesech - oběti trestné činnosti - obyvatelé sociálně vyloučených lokalit - občané ve finanční tísní
předpokládané finanční náklady	náklady budou stanoveny po zpracování projektových záměrů
hlavní finanční zdroje	ESF, MPSV, Ústecký kraj, obce, MV, MŠMT, RVZRM, RVKPP, nadace a nadační fondy
předpokládaní realizátoři opatření	poskytovatelé služeb sociální prevence, obce, další subjekty (sociální kurátoři, probační a mediační služba ČR, občanské poradny atd.)
časový horizont	průběžně po dobu platnosti strategie
předpokládané výstupy opatření	síť specifických programů dostupných na území kraje

opatření 4.3	Realizace podpůrných programů pro děti a mládež
stručný popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - znovuzavedení účinných a plošných programů primární prevence na téma kriminalita (i virtuální), drogy, šikana, záškoláctví, prostituce, finanční gramotnost atd. - udržení, popř. rozšíření stávajících programů prevence kriminality (výchovných, vzdělávacích, terapeutických a jiných) - rozšíření nabídky probačních programů pro mládež - zajištění dalších programů zaměřených na mládež (nejen rizikovou) – víkendové a terapeutické pobyty (např. v SVP), tábory, nízkoprahová zařízení apod.)
předpokládané dopady	<ul style="list-style-type: none"> - snížení výskytu rizikového chování - snížení výskytu trestné činnosti a záškoláctví - zvýšení sociálních dovedností, podávání informací o důsledcích rizikového chování, - změny jednání a postojů dětí v rizikových situacích
stručný popis cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> - děti a mládež - děti a mládež s rizikovým chováním - delikventní mládež
předpokládané finanční náklady	náklady budou stanoveny po zpracování projektových záměrů
hlavní finanční zdroje	ESF, MPSV, Ústecký kraj, obce, MV ČR, MŠMT, MS ČR
předpokládaní realizátoři opatření	Realizátoři programů (poskytovatelé sociálních služeb, orgány sociálně-právní ochrany dětí, probační a mediační služba, NNO, obce, školy a školská zařízení aj.)
časový horizont	průběžně po dobu platnosti strategie
předpokládané výstupy opatření	síť specifických programů dostupných na území kraje

opatření 4.4	Realizace podpůrných programů pro osoby dotčené dopady kriminálního jednání
stručný popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - podpora stávajících programů a služeb pro oběti trestné činnosti (služby intervenčního centra atd.) - iniciace vzniku programů bezplatné psychologické a právní pomoci obětem trestné činnosti - zajištění dostupnosti pomoci obětem trestné činnosti v Ústeckém kraji
předpokládané dopady	<ul style="list-style-type: none"> - zmírnění dopadů trestné činnosti pro oběti - snížení případů sekundární viktimizace oběti - zvýšení kompetencí obětí v procesu řešení následků trestné činnosti - zvýšení informovanosti obětí o možnostech získání psychosociální a právní podpory
stručný popis cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> - oběti trestné činnosti a přestupků - oběti domácího násilí - zúčastněné osoby (rodinní příslušníci apod.) - pracovníci pomáhajících profesí
předpokládané finanční náklady	náklady budou stanoveny po zpracování projektových záměrů
hlavní finanční zdroje	ESF, MPSV, Ústecký kraj, obce, MV, MŠMT, MS

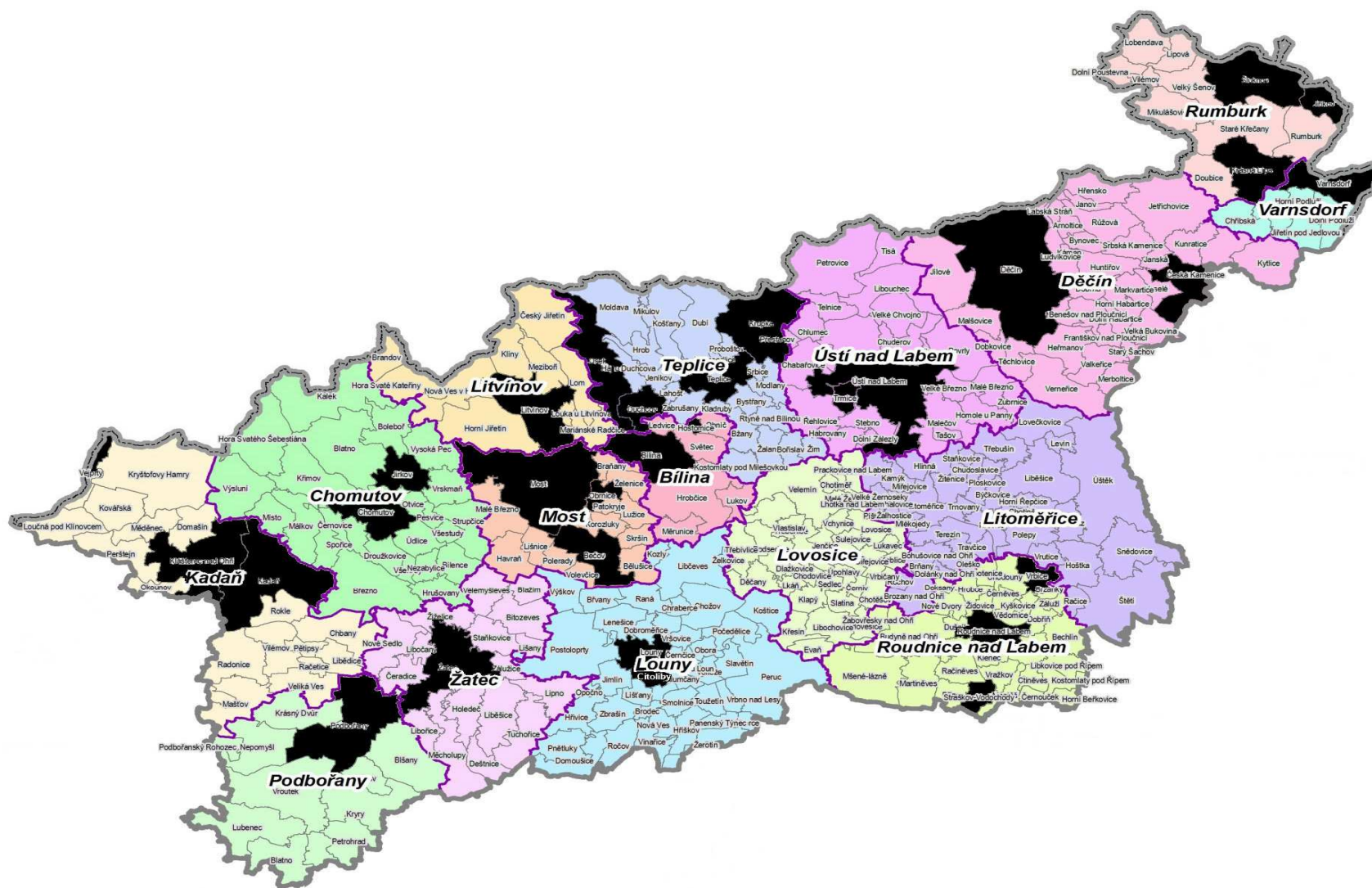
předpokládání realizátoři opatření	poskytovatelé služeb sociální prevence, orgány SPOD, PMS, obce, školy a školská zařízení, poskytovatelé služeb psychologického a právního poradenství, občanské poradny
časový horizont	průběžně po dobu platnosti strategie
předpokládané výstupy opatření	síť specifických programů dostupných na území kraje

opatření 4.5	Cílené zaměření aktivit situační prevence
stručný popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - podpora opatření směřujících ke snížení kriminogenních podmínek (určité druhy kriminality se objeví v určité době, na určitých místech a za určitých okolností) - realizace opatření, která znesnadňují páčání trestné činnosti - podpora opatření, která zvyšují riziko odhalení a odsouzení pachatele trestné činnosti
předpokládané dopady	<ul style="list-style-type: none"> - ztížení dostupnosti cílů trestné činnosti - omezení příležitostí k páčání trestných činů - zlepšení postoje (odpovědnosti) občanů k vlastní bezpečnosti - zvýšení povědomí veřejnosti o metodách ochrany před trestnou činností
stručný popis cílové skupiny	<ul style="list-style-type: none"> - potencionální pachatelé trestné činnosti - široká veřejnost – potencionální oběti trestné činnosti
předpokládané finanční náklady	náklady budou stanoveny po zpracování projektových záměrů
hlavní finanční zdroje	obce, MV ČR
předpokládání realizátoři opatření	obce, Policie ČR, soukromý sektor
časový horizont	po dobu platnosti strategie
předpokládané výstupy opatření	realizovaná opatření (projekty) situační prevence

Seznam použitých zkratk

- ESF – Evropský sociální fond
- IKSP – Institut pro kriminologii a sociální prevenci
- MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
- MS – Ministerstvo spravedlnosti ČR
- MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
- MV – Ministerstvo vnitra ČR
- MZ – Ministerstvo zdravotnictví ČR
- NNO – nestátní nezisková organizace
- OSPOD – orgán sociálně-právní ochrany dětí
- PČR – Policie ČR
- OS – okresní soud
- OSZ – okresní státní zastupitelství
- PK – prevence kriminality
- PMS – Probační a mediační služba ČR
- RVKPP – Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky
- RVZRM – Rada vlády pro záležitosti romské menšiny
- SAS pro rodiny s dětmi – sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
- SVI – systém včasné intervence
- TČ – trestný čin, činnost
- ÚV – ústavní výchova
- VTOS – výkon trestu odnětí svobody
- VV – výkon vazby

PŘÍLOHA: Mapa sociálně vyloučených lokalit v Ústeckém kraji

Zdroj: MV ČR a RVZRM, 2011